

SAHİPSİZ KÖPEKLER İÇİN ALTERNATİF MODEL ÖNERİSİ

SÜRDÜRÜLEBİLİR HAYVAN DOSTU ÇÖZÜMLER

“BİRLİKTE ÇÖZEBİLİRİZ”

MAYIS 2024

Yarın Vakfı

SÜRDÜRÜLEBİLİR HAYVAN DOSTU ÇÖZÜMLER

ÇALIŞMANIN AMACI

Sahipsiz köpekler sorunu toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren çok boyutlu bir konudur.

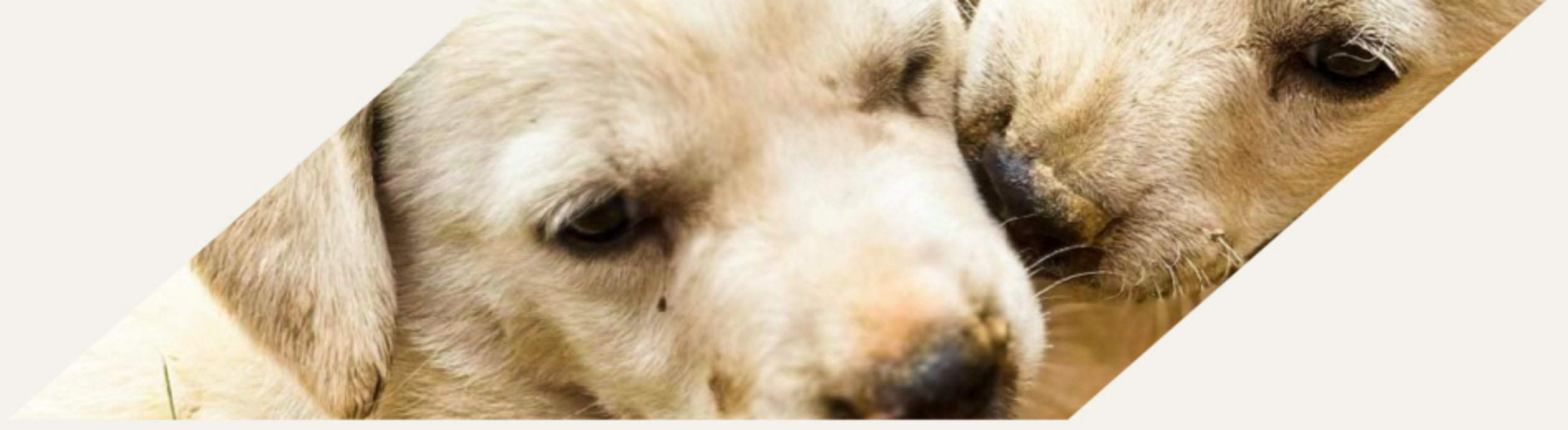
Bu çalışmanın amacı bütüncül ve entegre bir yaklaşımla sürdürülebilir bir çözüm alternatifi oluşturmaktır.

Yarın Vakfı

SÜRDÜRÜLEBİLİR HAYVAN DOSTU ÇÖZÜMLER DEĞERLENDİRME #1

Sahipsiz köpekler, son yıllarda şehir hayatını olumsuz etkileyen ve tesiri gittikçe artan, sahipsiz köpeklerin insanlara saldırma vakalarının artmasıyla da kamuoyunda ciddi tepkilere yol açan bir sorun haline gelmiştir. Diğer taraftan sahipsiz hayvanlara yapılan kötü muamele ve uyutma/öldürme seçeneğinin gündeme gelmesi de toplumsal bir tepkiye yol açmış ve ayrışmaya sebep olmuştur.

Bu nedenle toplumun bütün kesimlerinin taleplerini karşılayacak hem insanı hem de sahipsiz köpekleri odağa alan, düşük maliyetli, verimli, sürdürülebilir ve profesyonel bir çözümün bütüncül ve entegre bir bakış açısıyla ele alınması gerekmektedir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR HAYVAN DOSTU ÇÖZÜMLER DEĞERLENDİRME #2

Bilindiği üzere, 14.07.2021 tarihli ve 7332 sayılı "Hayvanları Koruma Kanunu İle Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 13'üncü maddesiyle 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'na eklenen "Ek Madde 1"de: "Büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve nüfusu yirmi beş bini aşan büyükşehir ilçe belediyeleri ile diğer belediyeler, sahipsiz veya güçten düşmüş ya da tehlike arz eden hayvanların korunması ve bakımının yapılması ile rehabilitasyonunun sağlanması amacıyla hayvan bakımevleri kurar." hükmü bulunmaktadır. Söz konusu kanun kapsamında nüfusu 25.000'in altında olan belediyeler de sorumluluk alanındaki bu hayvanları en yakın hayvan bakımevine götürerek rehabilite ettirmekle yükümlüdür. Ayrıca, 7332 sayılı Kanunun 16'ncı maddesi ile 5199 sayılı Kanuna eklenen "Geçici Madde 4"de büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve nüfusu 75.000'i aşan belediyelerin 31.12.2022, diğer belediyelerin ise 31.12.2024 tarihine kadar hayvan bakımevlerini kurmakla yükümlü olduğu belirtilmektedir.

Bu bakımevleri, mevzuat gereği, topladıkları sahipsiz köpekleri kontrollerini ve işlemlerini tamamladıktan sonra aldıkları yerlere bırakmaktadırlar.

SÜRDÜRÜLEBİLİR HAYVAN DOSTU ÇÖZÜMLER

DEĞERLENDİRME #3

Ülkemizde 2024 yılı itibarıyla 51 il özel idaresi, 1.391 belediye, 18.275 köy bulunmaktadır. Hayvan bakımevine sahip belediyelere baktığımızda; nüfusu 75.000'in üzerinde olan yaklaşık 280 belediyeden 166'sında, nüfusu 25.000-75.000 arasında olan 217 belediyeden 53'ünde ve nüfusu 25.000 altında olan yaklaşık 894 belediyeden 26 tanesinde hayvan bakımevi bulunmaktadır.[1]

Halen kurmakla yükümlü olduğu halde hayvan bakımevine sahip olmayan birçok belediye bulunmaktadır.

[1] Tarım ve Orman Bakanlığı 2024 yılı verileridir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR HAYVAN DOSTU ÇÖZÜMLER DEĞERLENDİRME #4

Sahipsiz hayvanlar konusunun üst politika dokümanlarında nasıl ele alındığına bakıldığında ise; 12. Kalkınma Planı'nda "Sahipsiz hayvanların şehir hayatını olumsuz etkilemeyecek şekilde yerel yönetimlerin daha etkin çalışmasını sağlayacak uygulamalar hayata geçirilecektir." politikasının yer aldığı görülmektedir. Planda, bu politika kapsamında yerel yönetimlerin şehirlerdeki sahipsiz hayvanların sağlık, beslenme ve barınma ihtiyaçlarına yönelik faaliyetlerinde birlik modeli dâhil alternatif yöntemler geliştirilerek bu çerçevedeki projelerinin destekleneceği ifade edilmiştir.[1] 2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda ise "Yerel Yönetimler" başlığı altında 12. Kalkınma Planı'ndaki politikalar doğrultusunda "Belediyelerin sokak hayvanlarının rehabilitasyonu için birlik oluşturması sağlanarak en az 10 barınak projesinin desteklenmesi ile cadde ve sokaklardaki sahipsiz hayvanların şehir hayatını olumsuz etkilemeyecek şekilde uygun yerlerde barındırılmasına yönelik çerçeve bir mevzuat hazırlanması" tedbirlerine yer verilmiştir.[2]

SÜRDÜRÜLEBİLİR HAYVAN DOSTU ÇÖZÜMLER **DEĞERLENDİRME #5**

Plan ve programlarda yer verilen politikaların hayata geçirilmesi amacıyla her yıl Yatırım Programı'nda Tarım ve Orman Bakanlığının yatırımları altında yer alan "Sokak Hayvanlarının Rehabilitasyonu" projesi yürütülmektedir. Proje ile bakımevi yapmak isteyen yerel yönetimlerin projelerine %40'a varan oranlarda finansman ve sahihsiz hayvanların muayene, korunma ve bakımının ücretsiz yapılabilmesi için gereken araç-gereç ve teçhizat desteği sağlanmaktadır.

SÜRDÜRÜLEBİLİR HAYVAN DOSTU ÇÖZÜMLER **DEĞERLENDİRME #6**

Görülebileceği üzere; sahihsiz hayvanlar sorununun çözümüne yönelik tedbirler üst politika dokümanlarında yer bulmakta ve sorunun çözümüne katkı sağlamak amacıyla merkezi bütçeden yerel yönetimlere finansman desteği sağlanmaktadır. Ancak sahihsiz hayvanların sayısındaki artışa paralel olarak sağlık, beslenme ve barınma ihtiyaçlarının karşılanmaması nedeniyle sorun artarak büyümeye devam etmektedir. Ayrıca, şehirlere yakın kırsal ve ormanlık alanlarda sayıları artan sahihsiz hayvanların yabani hayvanlarla teması sonucu hem yaban hayatı tehlikeye girmekte hem de kuduz mikrobunun şehirlere taşınması riski de sorunun boyutunu büyötmektedir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR HAYVAN DOSTU ÇÖZÜMLER

DEĞERLENDİRME #7

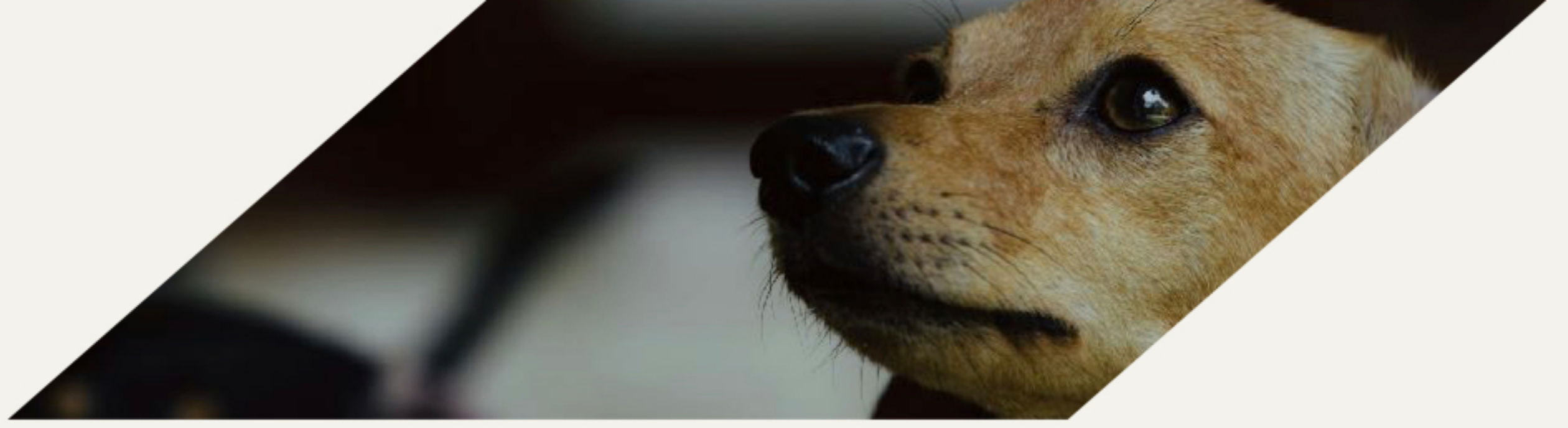

Sorunun çözümü için önerdiğimiz BİRLİK modeli 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu çerçevesinde kurulabilmektedir. Bu kanunun "Birliğin Kuruluşu, Tüzüğü, Görev ve Yetkileri" başlıklı 4. maddesinde "Su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda; Cumhurbaşkanı, ilgili mahallî idarelerin, bu amaçla kurulmuş birliğe katılmasına karar verebilir. Bu fıkra da belirtilen birliklerden ayrılma da Cumhurbaşkanının iznine bağlıdır." hükmü yer almaktadır. Bu mevzuat uyarınca ülkemizde şu ana kadar Tokat, Niğde ve Aksaray illerinde Cumhurbaşkanı Kararı ile "Sahipsiz Hayvanları Koruma Birlikleri" kurulmuştur.

BİRLİK modeli ile, il ve ilçe belediyeleri, mahalli idareler, devlet kurumları, sivil toplum örgütleri ve vatandaşlar ortak bir plan çerçevesinde koordineli olarak hareket edecekler ve yaşadıkları kent için birlikte çalışacaklardır.

SÜRDÜRÜLEBİLİR HAYVAN DOSTU ÇÖZÜMLER

DEĞERLENDİRME #8

5216 sayılı Kanun uyarınca büyükşehirlerde atıklarının toplanması ve taşınması ilçe belediyelerinin, bertaraf edilmesi ise büyükşehir belediyelerinin sorumluluğundadır. Bu konuyla ilgili yapılan bir veri toplama çalışmasında 519 büyükşehir ilçesinin 271'inden geri dönüş alınmıştır. Bu araştırma sonucunda ilçelerde yıllık olarak hal, pazaryeri, kesimhane ve mezbaha kaynaklı 153.392 ton atık oluştuğu ve bu belediyelerin %67'sinin atıklarını değerlendirmek yerine düzenli depolama tesisine gönderdiği bulgularına ulaşılmıştır. [1]

Hayvan barınaklarındaki en önemli sorunlardan biri beslenme konusudur. Kedi ve köpek mamasının hammaddeleri arasında genelde çeşitli sebze, meyve, et, et artıkları, sakatat, kanatlılar, bazı süt ürünleri ve tahıllar bulunmaktadır.[2] Hayvanlar için üretilen kuru mamaların içeriği göz önüne alındığında, atık olarak düzenli depolamaya giden bazı malzemelerin hayvan yemi üretiminde kullanılabileceği düşünülmektedir. Hallerdeki sebze ve meyve atıkları, mezbahanelerdeki hayvansal atıklar, kanatlı hayvan üreticilerinin atıkları ile kamu kurum ve kuruluşlarındaki ekmek ve uygun olan bazı yemek atıklarının bu şekilde değerlendirilmesi önerilmektedir. Bu sayede, toplanan atıkların düzenli depolamaya gitmesinin önüne geçilerek hem tesis kapasitelerinin artırılması engellenecek hem de bu atıklardan kaynaklı oluşacak sera gazı emisyonu azaltılacaktır.

[1] Şenaydın, O., Atıcı, T. (2023). Türkiye'de Belediyelere Bağlı Hal, Pazaryeri, Kesimhane ve Mezbaha Atıklarına İlişkin Değerlendirme, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt: 15, No: 1, ISSN: 1309-8012, Doi: <https://doi.org/10.55978/sobiadsbd.1300795>.

SÜRDÜRÜLEBİLİR HAYVAN DOSTU ÇÖZÜMLER DEĞERLENDİRME #9

Bu amaçla; 10 milyon tl'lik yatırımla kurulacak bir mama üretim tesisi günlük 6 ton kuru mama üretilebilecektir. Bu üretim 75.000 köpeğin günlük kuru mama ihtiyacını karşılayacak seviyededir.

Birliklerin İstanbul'da ve Ankara'da kuracakları 2'şer mama üretim tesisi, bu iki şehirdeki tüm sahihsiz köpeklerin mama ihtiyacını sürdürülebilir şekilde karşılayacaktır.

Konunun bir diğer boyutu da ülkemizin dış ticaretine ilişkindir. Kedi ve köpek mama sektöründeki dış ticaret rakamları incelendiğinde, ithalatın ihracattan 53 milyon USD fazla olduğu görülmektedir. Önerilen çözümün hayata geçirilmesi ile dış ticaret açığının kapatılmasına katkı sağlanacaktır.

ÇÖZÜM ÖNERİSİ **BİRLİK MODELİ**

Birlik Modeli, bir ildeki İl ve İlçe Belediyeleri, İl/İlçe Tarım Orman Müdürlükleri, Sivil Toplum Kuruluşları ile gönüllü kurum ve kişilerin dahil olacağı il çapında bir yönetim modelidir.

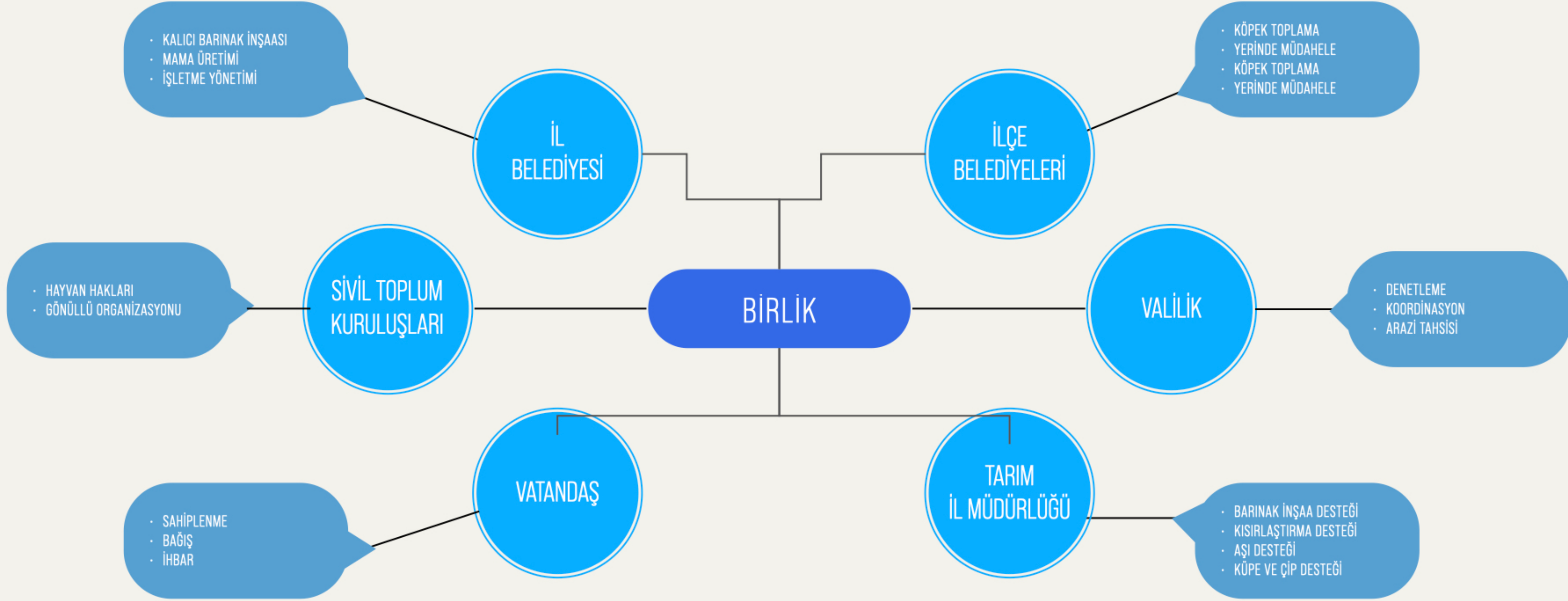
Model, sahipsiz köpekler için harcanan tüm kaynak ve emeğin birleştirilmesi, tek merkezden verimli ve sonuç odaklı koordine edilmesi prensibine dayanır.

Model, hayvanların uyutulmadan kalıcı olarak tehdit olmaktan çıkarılmasını sağlayacaktır.

BİRLİK MODELİ YAPISI

WWW.YARIN.ORG.TR

BİRLİKTE ve akılcı hareket edersek, sahipsiz köpekler uyutulmak zorunda kalmadan, düşük maliyetle, verimli, sürdürülebilir ve etkili bir şekilde tehdit olmaktan çıkarılabilir.

Yarın Vakfı

BİRLİK MODELİ ANA EKSENLERİ

1

Yerel yönetimler, ilgili devlet kurumları, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlar; il genelinde kurulacak Birliğe katılır.

2

Bir ildeki sahipsiz köpeklerin yönetiminin tüm yetki ve sorumluluğu BİRLİK'e verilir.

3

BİRLİK yüksek kapasite ve standartlı kalıcı köpek bakımevleri kurar.

4

Beslenme ihtiyacının karşılanması için gereken mama, belediyeler tarafından toplanan yiyecek atıkları kullanılarak BİRLİK tarafından kurulacak üretim tesislerinde üretilir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR HAYVAN DOSTU ÇÖZÜMLER

İŞLEYİŞE YÖNELİK ÖNEMLİ NOKTALAR

Önerdiğimiz BİRLİK modelinin etkili ve sağlıklı işlemesi için mevzuat ve uygulamalarda bazı değişiklikler yapılması gerekmektedir.

- Mevzuatta kalıcı barınak kurulumuna imkan tanınacak şekilde değişiklik yapılması gerekmektedir.
- İl ve İlçe belediyelerinin tamamının Birlik'e katılması ve bütçeleri oranında katkı sağlaması zorunlu hale getirilmelidir.
- Birlik üyesi kurum ve kuruluşlar veya STK lar dışında sahipsiz köpekler için bağış toplanması engellenmelidir.
- Erkek köpeklerin kısırlaştırılması hedeflenmelidir. Böylece köpeklerin 50% sinin kısırlaştırılması yeterli olacaktır.
- Köpek sahiplenilmesi Birlik onayına bağlanmalı ve kontrollü bir şekilde yapılmalıdır.
- 6 aydan büyük köpekler; sahiplenildikten sonra 1 ay içerisinde kısırlaştırılmazsa yaptırım uygulanmalıdır.
- 6 aydan küçük köpekler; sahiplenildikten sonra 6 ay içerisinde kısırlaştırılmazsa yaptırım uygulanmalıdır.

Yarın Vakfı

YARIN VAKFI HAKKINDA

YARIN VAKFI toplumsal sorunlara çözümler üretmek üzere çalışmalar ve projeler yürüten bir kuruluştur.

Vakfın Amacı:

Ekonomi, politika, hukuk, eğitim, sağlık, bilim, teknoloji, kültür, sanat, spor alanlarında ve toplumu ilgilendiren bütün konularda Türkiye ve dünyadaki gelişmeleri izlemek; sayılan alanlarda araştırma yapmak ve tespit edilen sorunlara çözüm önerileri üretmek; elde edilen bilgi birikimini ve tecrübeyi toplumsal ve kamusal faydaya dönüştürmek için faaliyetler yürütmek.

Detaylı bilgi için;

<https://yarin.org.tr/biz-kimiz/>

Yarın Vakfı

TEŞEKKÜRLER

Güntekin GÜNTAY

Vakıf Başkanı

GSM : 0532 230 85 28

E-mail : guntekin.guntay@yarin.org.tr

Cansu CINDIK

STK İletişim Koordinatörü

GSM : 0533 397 78 18

E-mail : cansucindik@hotmail.com

Merthan GÖZENER

Proje Yönetim Temsilcisi

GSM : 0507 940 25 12

E-mail : merthangozener@gmail.com

Adres:

Emniyet Mahallesi, Yukarı Sokak,
No:8, Yenimahalle / ANKARA

Telefon:

+90 (312) 215 00 95

E-mail:

yarin@yarin.org.tr

Yarin Vakfı